

Upravljanje antropogenim utjecajima na okoliš

Trošt, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:426832>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARTINA TROŠT

UPRAVLJANJE ANTROPOGENIM UTJECAJIMA NA OKOLIŠ

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARTINA TROŠT

UPRAVLJANJE ANTROPOGENIM UTJECAJIMA NA OKOLIŠ

Završni rad

JMBAG: 0113137073

Studijski smjer: Menagement i poduzetništvo

Predmet: Menagement održiva razvoja

Mentorica: doc. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Pula, srpanj, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidatkinja za prvostupnika Menagementa i poduzetnišva ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____ 2017. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Upravljanje antropogenim utjecajima na okoliš“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

SADRŽAJ

UVOD	1
1. SUVREMENI EKOLOŠKI PROBLEMI.....	3
1.1. Prirodni uzroci onečišćenja okoliša	5
1.2. Antropogeni uzroci onečišćenja.....	6
1.3. Nedovoljna ekološka svijest kao uzročnik onečišćenja	9
2. GOSPODARSTVO I OKOLIŠ.....	11
2.1. Međuovisnost gospodarstva i okoliša	12
2.2. Ovisnost kvalitete okoliša i bruto domaćeg proizvoda	14
3. UPRAVLJANJE OKOLIŠEM NA RAZINI DRŽAVE	16
3.1. Politika zaštite okoliša.....	16
3.2. Instrumenti politike zaštite okoliša	18
3.2.1. Regulacijski instrumenti.....	18
3.2.2. Ekonomski instrumenti.....	19
3.2.3. Samoregulacijski instrumenti	20
3.2.4. Institucionalni mehanizmi	21
3.3. Zakonodavno institucionalni okvir zaštite okoliša u Hrvatskoj.....	21
4. UPRAVLJANJE OKOLIŠEM NA RAZINI PODUZEĆA	23
4.1. Društveno odgovorno poslovanje	23
4.1.1. Interna dimenzija DOP-a.....	24
4.1.2. Eksterna dimenzija DOP-a	25
4.1.3. Prednosti za poslovanje	26
4.2. DOP i utjecaj na okoliš	27
4.3. Društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj.....	28
4.4. Indeks DOP-a	29
5. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U PRAKSI.....	32
5.1. Coca Cola HBC	32
5.1.1. Obilježja	32
5.1.2. Društveno dogovorno poslovanje	33
5.2. Maistra d.d.....	35
5.2.1. Obilježja	35

5.2.2. Društveno odgovorno poslovanje	36
5.3. Pliva d.d.....	37
5.3.1. Obilježja	37
5.3.2. Društveno odgovorno poslovanje	38
5.4. Ericsson Nikola Tesla d.d.....	40
5.4.1. Obilježja	40
5.4.2. Društveno odgovorno poslovanje	42
ZAKLJUČAK	44
POPIS LITERATURE	46
POPIS SLIKA.....	48
SAŽETAK	49
ABSTRACT	50

UVOD

Tema ovog završnog rada je međuovisnost gospodarstvo i okoliš. Cilj rada je utvrditi moguće načine upravljanje antropogenim utjecajima na okoliš na razini države i poslovnih subjekata. Suvremeni ekološki problemi vezani su za nakupljanje otpada i njegovo neracionalno odlaganje, korištenje prevelike količine energije, neodgovorno ponašanje mnogih korporacija i dr. Svijet se danas suočava sa ozbiljnim problemima koji su vezani uz onečišćenje. Čovjek je već svojim postojanjem počeo prilagođavati okoliš svojim potrebama. Na početku se okoliš nije remetio u velikoj mjeri, ali razvojem tehnologije i povećanim zahtjevima počelo je dolaziti do ugrožavanja brojnih ekoloških sustava. Tijekom tisućljeća struktura prirodnog okoliša se potpuno preobrazila. Čovjek je uzrokovao veliki nedostatak sirovina i pojavu ekoloških katastrofa, te je počeo shvaćati da priroda nije neiscrpiva i da ima ograničene resurse

U prvom dijelu rada biti će riječi o suvremenim ekološkim problemima, onečišćenju, o prirodnim i antropogenim uzrocima onečišćenja, s naglaskom na antropogene uročnike, te o ekološkoj svijesti koja također utječe na okoliš. Ekološka svijest prikazuje odnos pojedinaca i prirode.

U drugom dijelu rada prikazat će se odnos gospodarstva i okoliša. Prirodni okoliš i čovjek uvijek su funkcionirali u međuovisnosti. Klimatske su promjene uvijek presudno utjecale na neki povijesni događaj i odredile njegov cjelokupni razvoj. Uglavnom se navode stanovništvo, urbanizacija, industrijalizacija i nedovoljna svijest kao uzročnici promjena u okolišu.

U trećem dijelu rada pažnja je usmjerena na upravljanje antropogenim utjecajima na okoliš na razini države, politiku zaštite okoliša, instrumentima politike zaštite okoliša te standardima.

U četvrtom dijelu rada biti će riječi o upravljanju utjecajem na okoliš na razini poduzeća, o društveno odgovornom poslovanju te na koji način poduzeća putem njihovog društveno odgovornog ponašanja mogu doprinosti zaštiti okoliša. Biti društveno odgovoran ne znači samo ispunjavanje zakonskih obveza već na

dobrovoljnoj bazi prihvatiti načela održivosti te investirati u ljudski kapital, zajednicu, a prvenstveno u okoliš i njegovu zaštitu.

U petom dijelu rada obradit će se društveno odgovorno poslovanje poduzeća kroz tri primjera iz prakse. Primjeri koji se navode su Coca cola HBC, Maistra d.d. , PLIVA d.d i Ericsson Nikola Tesla d.d.

Prilikom izrade rada korištene su metoda analize i sinteze, indukcije i dedukcije, povijesna metoda te metoda deskripcije.

1. SUVREMENI EKOLOŠKI PROBLEMI

Suvremeni ekološki problemi vezani su za nakupljanje otpada i njegovo neracionalno odlaganje, korištenje prevelike količine energije, neodgovorno ponašanje mnogih korporacija i dr. Svijet se danas suočava sa ozbiljnim onečišćenjem za koje su svi odgovorni. Nesavjesno i neodgovorno ponašanje svakog pojedinca te velikih kompanija doveli su do globalnog zatopljenja i ostalih problema s kojima će se morati suočavati i generacije nakon.

Čovjek je već svojim postojanjem počeo prilagođavati okoliš svojim potrebama. Na početku se okoliš nije remetio u velikoj mjeri, ali razvojem tehnologije i povećanim zahtjevima počelo je dolaziti do ugrožavanja brojnih ekoloških sustava. Tijekom tisućljeća struktura prirodnog okoliša se potpuno preobrazila. Čovjek je uzrokovao veliki nedostatak sirovina i pojavu ekoloških katastrofa, te je počeo shvaćati da priroda nije neiscrpiva i da ima ograničene resurse. Razvoj i industrijalizaciju nije potrebno suprostaviti s prirodom i njezinim resursima već je potrebno smanjiti agresiju i naći drugačije načine rješavanja ekoloških i razvojnih problema.

Razvoj tehnike i tehnologije postavlja pred čovjeka tražnje načina za obranu prirode od onečišćenja. Jedan od načina zaštite je valorizacija prostora, odnosno adekvatno korištenje biosferom poštujući ekološke zakonitosti strukture i metabolizma ekosustava ali uz pretpostavku strogog pridržavanja odluka i dogovora, uz dodavanje uvođenja čistije tehnologije, recikliranje otpadnih tvari, ugrađivanje uređaja za čišćenje otpadnih tvari te dr. Prirodu je potrebno ponajprije zaštititi od nas samih jer se smatra da je čovjek glavni pokretač onečišćenja pa se u posljednje vrijeme nastoji utjecati na jačanje potrošačke savjesti o zaštiti okoliša.

Ekološka ravnoteža se narušava pod čovjekovim utjecajem, misaonim aktivnostima, razvojem novih tehnologija i znanja. Koristeći se sve većim količinama energije, gradeći tvornice, kuće, gradove čovjek je stvorio velike količine otpada koje okoliš nije mogao apsorbirati.

Naglim porastom ljudske populacije povećava se potreba za sirovinama tla, čistog zraka, pitke vode, a onečišćenjem nastaju posljedice koje se odnose na smanjenje

upotrebe čistog zraka, tla i vode za pučanstvo, naselja, za rekreaciju i za opskrbu industrije. Porast stanovništva i iscrpljivanje resursa dovodi do uništavanja pojedinih dijelova planeta i dovodi do izumiranja nekih biljnih i životinjskih vrsta. „ Procjene ukazuju da će do početka trećeg tisućljeća na zemlji izumrijeti 500 000- 2 000 000 vrsta.“ ¹

Onečišćenje okoliša je jedan od najbitnijih uzročnika ekoloških problema. Današnje čovječanstvo postaje sve svjesnije važnosti prirodnih dobara biosfere za svoje održavanje i razvoj pa na različite načine nastoji zaštititi okoliš od onečišćenja.

Jedan od najpoznatijih uzroka onečišćenja okoliša tzv. učinak staklenika, koji zbog onečišćenja zraka sprječava plinskom omotaču Zemlje odbijanje sunčeve topline u svemir pa toplina ostaje u atmosferi zbog čega dolazi do prekomjernog zagrijavanja. Čovjek je tijekom industrijske revolucije iskorištavanjem energije iz fosilnih goriva, osiromašivanjem šuma zbog prekomjerne sječe (šume apsorbiraju CO₂ doveo do povećanja ugljik (IV) oksida, odnosno ugljikovog dioksida (CO₂) u atmosferi u 20.stoljeću.

Prema mišljenju znanstvenika pojava stakleničkih plinova će dovesti do zagrijavanja površinske temperature za do 2%, što znači da će se na svakih sljedećih deset godina temperatura povećati za oko 0,3%, zbog čega će doći do otapanja ledenjaka, dizanja razine mora, poplava, promjene klime u pojedinim područjima te će nastati neplodne površine i pustinje, velike promjene u ekološkim sustavima biljaka i životinja.

„Mnogi od tih plinova prirodno su prisutni, ali ljudskim aktivnostima u atmosferi se povećavaju koncentracije nekih od njih, a posebno:

- ugljikovog dioksida (CO₂)
- metana
- dušikovog oksida
- fluoriranih plinova“ ²

---

¹ Črnjar, M., *Ekonomija i zaštita okoliša*, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002., str. 21.

² *Posljedice klimatskih promjena, - klimatska politika*, ec.europa, 2017., dostupno na: https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr (pristupljeno: 16.09.2017.)

U daljnjem tekstu biti će navedeni osnovni uzroci onečišćenja okoliša, prirodni, antropogeni.

1.1. Prirodni uzroci onečišćenja okoliša

Prirodni uzročnici su u većini slučajeva dio evolucije planeta, ipak utjecajem čovjeka oni često preraste u elementarne nepogode koje ugrožavaju i remete odnose u okolišu. Elementarne nepogode velika su opasnost za čovjeka, a i njegova materijalna dobra. U elementarne nepogode spadaju:

- suše i vjetrovi – Prirodni su uzročnici i posljedica promjene klime koja se javlja kao dio evolucije, ali i zbog čovjekova utjecaja i zbog onečišćenja.
- potresi – predstavljaju vibriranje površinskih slojeva Zemlje pri čemu nastaju velike katastrofe u kojima nestaju brojni ljudski životi i materijalna imovina. Javljaju se iznenada i ne mogu se predvidjeti i spriječiti.
- vulkani – vulkanske erupcije utječu na promjene klime, izbacuju na milijarde tona prašine i lave koja uništava biljni i životinjski svijet, ljudske živote; prevladavaju na kopnu, otocima i na morskom dnu; danas postoji oko 500 aktivnih vulkana na cijelom svijetu, te predstavljaju opasnost za prirodu i čovjeka.
- poplave – elementarne nepogode koje nastaju zbog velikih padalina i naglog topljenja velikih količina snijega pa na takav način uzrokuju degradaciju okoliša. Poplave za razliku od potresa mogu se predvidjeti. „Posebice su opasne poplave koje mogu nastati namjerno primjerice rušenjem brana na akumulacijskim jezerima jer se time može ugroziti okoliš i svi živi organizmi.“³
- erozija tla – izazivaju je prirodne ali i ljudske aktivnosti koje uzrokuju nenadoknadive štete. Erozija tla je stara koliko i zemlja a zahvaća velika područja i nanosi nenadoknadive štete za obradive površine.
- požari – mogu se javiti kao prirodna pojava ali je uglavnom glavni uzročnik požara ljudska nemarnost, uništavaju šume i materijalnu imovinu, ali i nerijetko

---

³ Črnjar, M., Črnjar, K., Menagement održiva razvoja, Udžbenici Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2009.

oduzimaju ljudske živote. Oni su najčešće posljedica čovjekove nemarnosti, a ponekad i namjernog uništavanja okoliša.

1.2. Antropogeni uzroci onečišćenja

Globalni trendovi kao što su rast stanovništva, nedostatak hrane i vode, smanjenje obradivog zemljišta, povećanje potrošnje resursa i dr. ukazuju da je ekonomsko-ekološka budućnost Zemlje neizvjesna. Zbog snažnog globalnog ekonomskog rasta ljudi su zaboravili na okoliš i rast su temeljili na sve većem iscrpljivanju resursa i sve većem onečišćenju. U antropogene uzročnike onečišćenja okoliša spadaju:

➤ Nagli rast stanovništva i urbanizacije

Povećanom stopom rasta broja stanovnika i većom potrošnjom radi ostvarivanja većeg standarda i boljeg načina života, javljaju se problemi onečišćenja zraka, voda i tla; zbog sve većeg broja ljudi na Zemlji dolazi do eksploatacije prirodnih resursa. Od vremena pojave čovjeka do 1945. Stanovništvu je trebalo mnogo vremena kako bi se razmnožilo i poraslo na dvije milijarde, dok je sada s dvije milijarde poraslo na više od 6 milijardi. Taj je porast stanovništva izaziva pritisak na okoliš. Rastom broja stanovnika raste i urbanizacija, osobito u razvijenim zemljama. Urbani ekološki sustavi traže veliku količinu energije i hrane za svoje funkcioniranje, a stvaraju velike količine otpada. Urbanizacija je proces koji se ubrzano razvijao nakon drugog svjetskog rata. Gradovi su posebna vrsta ekološkog sustava i u većoj mjeri traže uvoz raznih sirovina, veću količinu otpada i veću industrijsku aktivnost.

➤ Industrijska i tehnološka revolucija

Energija je krvotok gospodarstva i glavni pokretač razvoja. Uporaba energije uzrokuje globalno onečišćenje. Potrošnja energije ovisi o stupnju razvoja neke zemlje. Ističe se korištenje obnovljivih izvora energije. Razvoj obnovljivih izvora energije (osobito od vjetra, vode, sunca i biomase) važan je zbog nekoliko razloga: obnovljivi izvori energije imaju vrlo važnu ulogu u smanjenju emisije ugljičnog dioksida (CO₂) u atmosferu. Očekuje se da će obnovljivi izvori energije postati ekonomski konkurentni konvencionalnim izvorima energije u srednjem do dugom

razdoblju. Nekoliko tehnologija, osobito energija vjetra, male hidrocentrale, energija iz biomase i sunčeva energija, su ekonomski konkurentne. Proces prihvaćanja novih tehnologija vrlo je spor i uvijek izgleda kao da nam izmiče za samo malo. Glavni problem za instalaciju novih postrojenja je početna cijena. To diže cijenu dobivene energije u prvih nekoliko godina na razinu potpune neisplativosti u odnosu na ostale komercijalno dostupne izvore energije. Veliki udio u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora rezultat je ekološke osviještenosti stanovništva, koje usprkos početnoj ekonomskoj neisplativosti instalira postrojenja za proizvodnju "čiste" energije. Obnovljive izvore energije možemo podijeliti u dvije glavne kategorije: tradicionalne obnovljive izvore energije poput biomase i velikih hidroelektrana, te na tzv. "nove obnovljive izvore energije" poput energije Sunca, energije vjetra, geotermalne energije, energije oceana, itd. Iz obnovljivih izvora energije dobiva se 18% ukupne svjetske energije, ali je većina od toga energija dobivena tradicionalnim iskorištavanjem biomase za kuhanje i grijanje - 13 od 18%.

➤ Industrija i promet

Bilo koja industrijska i prometna aktivnost uzrokuju ispuštanje otpada u okolinu. Korištenjem suvremene tehnike i tehnologije moguće je spriječiti zagađenja, ili barem utjecati na smanjenje zagađenja. Promet je dio ljudskih aktivnosti koji bitno utječu na čovjekov život i na slobodno vrijeme. Negativan utjecaj prometa na okoliš očituje se u ispuštanju štetnih tvari u zrak, potrošnje motornih goriva i nesreće koje se događaju. Glavni utjecaj prometa na okoliš vezan je uz emisiju stakleničkih plinova, onečišćenje zraka, buku, vibracije i iscrpljuje neobnovljive izvore energije.

➤ Velike količine otpada

Industrijskom proizvodnjom ispušta se u okoliš kruti, tekući i plinoviti otpad pa bi svaka zemlja trebala organizirano rješavati otpad spaljivanjem i odlaganjem na smetlištima, nakon čega bi se otpad mogao termički preraditi. Otpad je svaka tvar ili predmet koji posjednik odbacuje, a klasificira se u tri skupine:

- Opasni otpad- to su tvari koje imaju izrazito nepovoljan učinak na okoliš i zdravlje ljudi
- Neopasni otpad- po sastavu i svojstvima drugačiji od opasnog otpada

- Interni otpad- ne podliježe značajnim fizičkim, kemijskim ili biološkim promjenama.

Otpad se također i kvalificira u dvije skupine, a to su komunalni i proizvodni otpad. Komunalni nastaje u domaćinstvima, trgovina i otpad iz proizvodnih pogona, dok je proizvodni otpad onaj otpad koji nastaje tijekom nekog proizvodnog procesa ili se on koristi u proizvodnji.

➤ Tehnološki razvoj poljoprivrede

Razvoj svjetske poljoprivrede značajno je napredovao od 60-ih godina prošlog stoljeća. Poljoprivreda je napredovala u proizvodnji i potrošnji hrane. U današnje sve se više priča o načinu proizvodnje hrane ili pića jer se neki proizvođači odlučuju na proizvodnju uporabom kemijskih sredstava kojima se mijenja genetska struktura samog proizvoda. Ta kemijska sredstva predstavljaju opasnost za neke druge biljne ili životinjske vrste, a u nekim slučajevima i za čovjeka.

➤ Razvoj masovnog turizma

Turizam je u svojem razvoju doživio mnogobrojne preobrazbe, počevši od različitih sredstava kojim se koristi, načinima, pojavnih oblika i funkcija samo turizma. Kad se turizam pretvori u masovni turizam tada se turizam pretvara u aktivni, a ne u pasivni i turisti počinju iskorištavati sve što se nudi u određenoj destinaciji. Turizam iz pozitivne pojave postaje negativna kada poprimi sljedeća obilježja:

- Ekspanzivna- zahtijevaju i rabe velike prostore
- Agresivna- prodor velikog broja ljudi u zaštićena područja
- Destruktivna- to su oni koji potpuno preuzmu i preobrazu prirodni prostor.

„Utjecaj turizma mogu se podijeliti na:

1. Fizički utjecaj i na degradaciju tla, vode, atmosferu i korištenje prirodnih resursa. Taj se utjecaj ogleda u onečišćenju okoliša, korištenju resursa i degradaciju ekosustava.
2. Socijalni i kulturni utjecaj jer miješanjem ljudi različitih kultura, nacionalnosti, socijalnog i ekonomskog statusa daje pozitivne i negativne učinke.
3. Ekonomski utjecaj, posebno u zemljama u razvoju gdje se uz pomoć razvoja turizma želi ubrzati ekonomski razvoj.

Vidljivo je da je čovjek u velikom broju segmenata uzročnik ekoloških problema i zbog toga je potrebno živjeti, raditi i proizvoditi na način da smanjimo negativan utjecaj na okoliš i da se zaustavi ekološka katastrofa. Globalni ekonomski problemi nastali globalnom ekonomijom mogu se riješiti uspješno samo uz ulogu države i globalnog gospodarstva.

1.3. Nedovoljna ekološka svijest kao uzročnik onečišćenja

Ekološka svijest spada u dinamičke i povijesne kategorije koja se određena stupnjem razvoja društva. Nastanak ekološke svijesti uvjetovan je odnosom društva prema okolišu te je potvrđeno da nedostatak ekološke svijesti utječe na zaštitu okoliša. Pojačanim uništavanjem okoliša javlja se i ekološka svijest koja teži usklađivanju industrijskog razvoja s prirodnim resursima koji su dostupni. „Ekološka svijest obuhvaća:

- Doživljaj prirode i svijeta da nas se priroda tiče
- Ekološko znanje
- Ekološki usmjeren sustav vrijednosti
- Namjera da se ponašamo na prihvatljiv način „⁴

Dok se smatralo da je čovjek gospodar prirode i da treba iskoristiti sve što mu se nudi osnovni zadatak ekonomskog sustava bio je razvoj i ekonomski rast ,a to znači da ekološke svijesti nije postojalo ili je bila relativno slaba. Utjecaj na okoliš se nije pratio dok nije došlo po prijetnji za čovjekovo zdravlje i sigurnost. Problematika se javlja i kao posljedica što činjenica da priroda nije u ničijem vlasništvu znači da se može i koristiti u neograničenim količinama i tako dolazi do previše trošenja i kolektivnog nanošenja štete samom sebi.

Ekološka etika se bavi vrijednosnim prosuđivanjem svih aspekata ljudskog vladanja prema okolišu . „Ekološka etika je ovisna o ekološkim spoznajama o zaštiti okoliša i zbog toga bi trebala biti oblikovana u obliku normi, zakona zabrana, dužnosti čovjeka

---

⁴ Ibidem, str. 47.

prema okolišu. Zaštita okoliša nastaje pod pritiskom ekološke svijesti ,a ujedno pridonosi širenju i produbljivanju ekološke etike.“⁵

Razvoj industrije doveo je do ekološke krize ,ali u isto vrijeme jačala je svijest čovječanstva i briga za očuvanje okoliša. Rješavanje ekoloških problema se ne može bez svijesti društva i uz njezinu pomoć mogu se ostvariti bitne promjene u rješavanju ekoloških problema.

---

⁵Ibidem ,str 49.

2. GOSPODARSTVO I OKOLIŠ

Prirodni okoliš i čovjek uvijek su funkcionirali u međuovisnosti. Klimatske su promjene uvijek presudno utjecale na neki povijesni događaj i odredile njegov cjelokupni razvoj. Uglavnom se navode stanovništvo, urbanizacija, industrijalizacija i nedovoljna svijest kao uzročnici promjena u okolišu. Problemi okoliša koji sve više ugrožavaju zemlje u razvoju tumače se kao posljedica agresivnog ponašanja ljudi prema resursima. Najčešće se ističu problemi valorizacije zemljišta za proizvodnju hrane, s obzirom na degradaciju i nestajanje obradivih površina u nekim zemljama izaziva nefovoljnu poljoprivrednu proizvodnju i slabu uhranjenost.

Razvojni put pojedinih zemalja zasnovan je na ekonomskom rastu kao temeljnom pretpostavci koja omogućuje proizvodnju i potrošnju. Profitni interes ne vodi računa o dugoročnoj iskoristivosti prirodnih resursa i djeluje kao kočnica razvojnog procesu. Gospodarski rast je potreban zemljama u razvoju, ali većina tih zemalja želi ostvariti rast tako da prirodne resurse maksimalno iskoristi. Upravo taj ekološki problem koji je nastao više to ne omogućava. Neke se zemlje mogu nastaviti razvijati samo uz uvjet da gospodarski rast odvoji od uništavanja i degradacije okoliša.

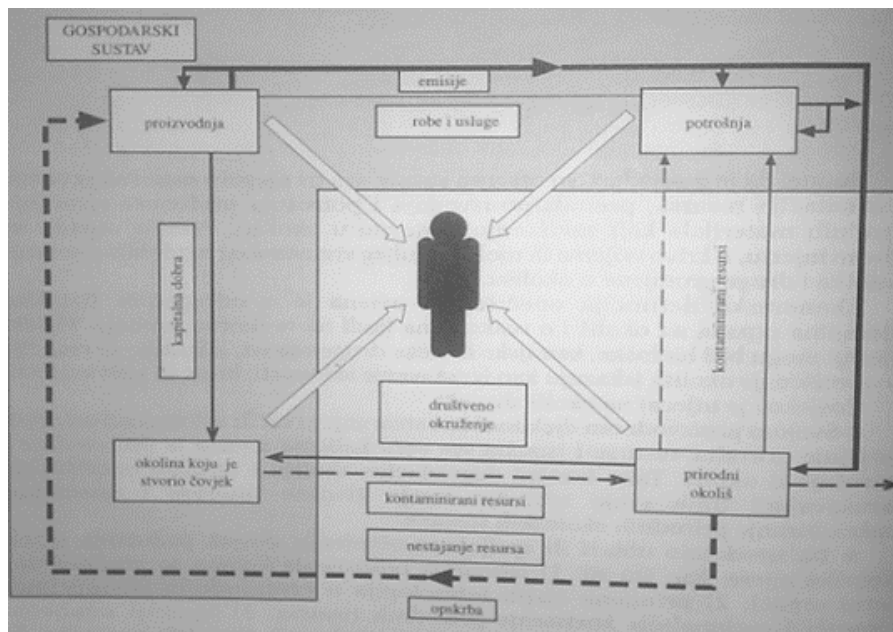
„Iz tih razloga ekonomika okoliša sve veću pozornost posvećuje:

1. Odnosu gospodarskog rasta i zaštite okoliša,
2. Ekološkim eksternalijama i njihovom internaliziranju,
3. Vrednovanju funkcija okoliša,
4. Ekonomskim procjenama ekoloških šteta i izradi modela procjene,
5. Utvrđivanju osnovnih ekonomskih elemenata za postizanje politike zaštite okoliša,
6. Analiziranju i istraživanju ekološkog tržišta,
7. Integraciji gospodarske politike i politike zaštite okoliša,
8. Ekološkom računovodstvu i bilanciranju ekoloških šteta i koristi od zaštite okoliša,
9. Razradi i izučavanju metoda upravljanja okolišem,
10. Financiranjem zaštite okoliša i istraživanjem poslovnih mogućnosti,
11. Racionalnom korištenju resursa,
12. Održivom gospodarskom i društvenom razvoju,

13. Edukaciju poslovnih, stručnih znanstvenih ekonomskih kadrova,
 14. Međunarodnog gospodarskoj i ekološkoj politici. „⁶

2.1. Međuovisnost gospodarstva i okoliša

Gospodarstvo otvoren sustav, sva tri njegova osnovna procesa: eksploatacija resursa, prerađivačka/proizvodnja i potrošnja pridonose stvaranju otpada koji opet odlazi u okoliš. Nakon duljeg vremenskog razdoblja otpad uzrokuje biološke i druge promjene u okolišu. Na slici 1. prikazan je ekološko – gospodarski sustav, odnosno njihova međuovisnost.

Slika 1: Ekološko – gospodarski sustav

Izvor: Črnjar, M., *Ekonomija i zaštita okoliša*, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002., str. 170.

O reguliranju štetnih aktivnosti onečišćenja okoliša i vrednovanja ekoloških dobara danas raspravljaju brojni ekonomisti. Preobražena bi ekonomija mogla korisno započeti ispitivanje opsega brige za okoliš. Gospodarski sustav razmjene obuhvaća proizvodne, potrošačke i akumulirane aktivnosti u ekološkom sustavu.

⁶ Črnjar, M., op.cit., str. 170.

Vidljivo je da se gospodarski sustav i ekološki sustav preklapaju u području čovjekova okoliša a proizlaze iz stvaranja kapitala. Međuovisnost gospodarskog i ekološkog sustava temelji se na načelu očuvanja resursa, što znači da se čovjek njima može koristiti ali ih ne smije nikada do kraja potrošiti, odnosno iscrpiti, pa je recikliranje jedini pouzdan način ekološkog odlaganja otpada. Vidljivo je da ekološke i gospodarske aktivnosti mogu i negativno i pozitivno djelovati na blagostanje ljudi, odnosno na povećanje ili na smanjenje korisnosti, stoga se izučavaju problemi gospodarskog razvoja i okoliša, ekoloških eksternalija i njihova internalizacija, ekonomske procjene od onečišćenja, elementi politike zaštite okoliša, integracija ekonomske i ekološke politike te dr. Štetan utjecaj gospodarskog rasta može pridonijeti i poboljšanju kvalitete čovjekova okoliša jer što zemlje postaju bogatije time se povećavaju mogućnosti smanjenja nekih vrsta onečišćivača jer su u boljoj mogućnosti za izdvajanje sredstava kojima će se sanirati ekološki problemi.

Gospodarstvo i okoliš povezani su i količinom otpada. Što je gospodarstvo veće, veće su i količine otpada. Povećanjem gospodarskog rasta povećava se i količina otpada koju okoliš ne može apsorbirati. Okoliš tu količinu otpada na prirodan način ne može iskoristiti i zbog toga se ta apsorpcija nameće prisilno. Stvaranjem te sile na okoliš mogu se nanijeti štete samom okolišu, ali i ljudskom zdravlju i sigurnosti.

„Ljudska zajednica je samo dio zajednice koja obuhvaća i prirodu. U skladu s tim stavom industrijsko je gospodarstvo samo dio velikog gospodarstva koje obuhvaća sav život na zemlji i sve što ovisi o njoj.“⁷ Problemi koji se javljaju u vezi gospodarstva i okoliša je u tome što organizacija gospodarstva ne jamči da će funkcija prirodnog okoliša neprekidno trajati. Da bi neprekidno trajala gospodarstvo bi trebalo biti održivo i na taj način bi odnos među gospodarstva i okoliša bio skladan. Okoliš gospodarstvu pruža mnogo usluga, među kojima su :

- Opskrba prirodnim resursima koji ulaze u proces proizvodnje,
- Asimilacija otpada s time da okoliš ima ograničen kapacitet asimilacije,
- Pružanje usluga.

Prirodni okoliš pruža mjesto, hranu i pogodnosti za život, utječe na kvalitetu života i omogućava život biljnom i životinjskom svijetu.

---

⁷ Črnjar, M., op. cit., str. 171.

2.2. Ovisnost kvalitete okoliša i bruto domaćeg proizvoda

Gospodarski rast je bitan preduvjet gospodarskog razvoja koji predstavlja ekonomski ili društveni proces kvantitativne strane gospodarskog rasta. Ako gospodarski rast prekoračuje rast populacije, implicira dakle uz porast outputa per capita i na poboljšanje životnog standarda odnosno blagostanja ljudi. Istovremeno, ako je ekonomski rast uravnotežen s ostalim razvojnim dimenzijama (socijalnim, zdravstvenim, ekološkim, političkim i dr.), pridonosi održivom razvitku društva. Jednostavna makroekonomska formula ekonomskog rasta ($Y=A^{\gamma}K^{\alpha}L^{\beta}$) se odnosi na bruto domaći proizvod, koji je jednak umnošku udjela tehnologije, kapitala i rada u ekonomiji. Dakle, ekonomski rast se mjeri na temelju BDP-a, kojeg čine ovi elementi ekonomskog rasta: tehnologija, kapital i rad, ali je uz navedene faktore ekonomskog rasta bitno istaknuti i prirodne faktore koji utječu na kvalitetu okoliša, u koje spada prirodno bogatstvo nekog gospodarstva, a to su prirodni resursi:

- voda,
- zemlja,
- šume i
- čist zrak koji su važni za procese proizvodnje dobara u industrijama.

Zemlje koje sugospodarski nerazvijene, a bogate prirodnim resursima mogu biti ekonomski uspješne, i obrnuto, zemlje koje su bogate prirodnim resursima mogu biti ekonomski neuspješne zbog drugih faktora, dakle, prirodni resursi ne određuju ekonomsku uspješnost zemlje. Pomanjkanje prirodnih resursa zahtijeva uvoz iz drugih zemalja bogatijim prirodnim resursima. Po pitanju zaštite i kvalitete okoliša bitan je razvoj tehnologije. Razvoj tehnologije počinje čovjekovom borbom za opstanak u prirodnoj sredini. „Da bi opstao, čovjek se morao boriti protiv divljih životinja, prirodnih nepogoda i, općenito, morao je imati aktivan odnos prema prirodi. Od samog nastanka, čovjek je nastojao da prilagodi prirodu svojim potrebama. Međutim, pored pozitivnih, postoje i negativne implikacije tehnologije na prirodnu

sredinu.“⁸ Iskorištavanjem prirode čovjek je izazvao štetne posljedice, korištenjem tehnologije koja je trebala uspostaviti a ne narušiti ravnotežu u prirodi, onečistiti zrak, rijeke, mora, jezera, šume, zbog čega se čovjek zabrinuo za stanje okoliša, pa ovdje dolazi do pitanja održivog razvoja.

---

⁸ Lajović, D., Vulić, V., Tehnologija i inovacije, Ekonomski fakultet Podgorica, Podgorica, 2010., str. 12, dostupno na: <http://www.preduzetnistvo.ef.ac.me/dokumenta/tehnologijaiinovacije-skripta.pdf> (10.07.2017.)

3. UPRAVLJANJE OKOLIŠEM NA RAZINI DRŽAVE

3.1. Politika zaštite okoliša

„Na svom razvojnom putu politike okoliša su se uglavnom bavile parcijalnim rješavanjem pojedinog problema u dijelu okoliša (rijeke, jezera, šume i sl.). Druga karakteristika razvoja politika okoliša je da su težišno obuhvaćala pitanja zaštite prirode bez cjelovitog obuhvata problema okoliša.“⁹ Tehnološki napredak utjecao je na eksploataciju prirodnih resursa što negativno utječe na čovjeka i na biosferu, pa je s tehnološkim napretkom i povećanim utjecajem na okoliš čovjek došao do uvjerenja u svoje krhko i ograničeno znanje o prirodi i o pomanjkanju spoznaje o mogućim posljedicama čovjekova napada na okoliš.

„S globalnog gledišta, mogu se zapaziti tri pristupa vođenja ekološke politike:“¹⁰

- difenzivni pristup, započeo je sedamdesetih godina 20. stoljeća i bio je usmjeren na uvođenje čistih tehnika i tehnologija, uglavnom se provodio retroaktivno i nije postojala kompleksna strategija zaštite okoliša,
- preventivni pristup – cilj mu je da briga za okoliš postane dio državne gospodarske politike i dio poslovne politike poduzeća te
- ofenzivni pristup – briga za okoliš postaje brigom za opstanak, zaštita okoliša kreira nova tržišta i nove proizvode a osnovni politički institucionalni okvir dala je konferencija u Riu de Janeiru 1992. godine.

Glavno načelo politike zaštite okoliša nalaže smanjivanje, prikupljanje, recikliranje i uporabu industrijskog otpada, odgovornost proizvođača te utvrđivanje politike cijena koja obuhvaća sve troškove zaštite okoliša.

---

⁹ Bešker, M., *Politika okoliša*, OSCAR – centar za razvoj i kvalitetu d.o.o., Zagreb, 2005., str. 25

¹⁰ Črnjar, M., op.cit., str. 195

Politika zaštite okoliša danas se shvaća kao javno upravljanje okolišem ,a može biti usmjerena na medije okoliša ,na sprječavanje unosa opasnih tvari u okoliš, izravno na zaštiti životinja i biljaka i može obuhvaćati cjelokupno područje ekološke zaštite okoliša.

„U politici zaštite okoliša danas prevladavaju tri teorije koje pokazuju kakav je odnos čovjeka prema okolišu:

1. Antropocentrična teorija koja se temelji na samom čovjeku i njegovom blagostanju. Čovjek je u središtu svega i može iskoristavati okoliš za njegovu dobrobit. Zaštita čovjekova okoliša namijenjena je zaštiti životinja i ljudskog zdravlja.
2. Ekocentrična teorija prirodu shvaća kao vrijednost za sebe ,a njezinu zaštitu kao njezino pravo. Cijeli živi svijet ima smisla samo u cjelini s okolišem.
3. Ekološko- ekonomska teorija smatra zaštitu okoliša i prirodnih resursa s aspekta gospodarske koristi.“¹¹

Kako bi se politika zaštita okoliša mogla uspješno voditi potrebno je primjenjivati načela i ciljeve vođenja. Ciljevi politike zaštite okoliša mogu biti dugoročni ili kratkoročni, a ovise o razini gospodarskog razvoja, razvijenosti ekološke svijesti u nekoj zemlji, utjecaju međunarodnog sustava zaštite okoliša i dosadašnjim ugroženosti ekoloških sustava. Načela prema kojima se vodi politika zaštite okoliša su:

1. Načelo preventivnosti je načelo prema kojem se mora djelovati prije nastanka nekog problema kako se problem ne bi dogodio u budućnosti.
2. Načelo uzročnosti pretpostavlja da svatko tko počini neku štetu ,mora za tu štetu i platiti.
3. Načelo integralnosti, stručnosti i selektivnosti podrazumijeva da se zaštita okoliša razmatra integralno i stručno.
4. Načelo kooperacije ukazuje na to da svi subjekti moraju voditi brigu o zaštiti okoliša,a ne samo država ili gospodarstvo.
5. Načelo realnosti i operativnosti ukazuje na to da rješenja u vezi zaštite okoliša moraju biti realna i operativna.

---

¹¹ Ibidem, str. 196.

6. Načelo opće naknade zahtjeva da se dio troškova osigura iz proračuna.

3.2. Instrumenti politike zaštite okoliša

Ekološko zakonodavstvo primjenjuje se kroz instrumente regulative (mjere koje imaju za cilj da izravno utječu na onečišćenje okoliša tako da se reguliraju procesi i proizvodi koji se proizvode i upotrebljavaju te da se provodi zakonsko ekološko planiranje) zajedno sa sustavom praćenja onečišćenja i sa sankcijama za nepridržavanje propisa i normi. Ovakva kontrola podrazumijeva utvrđivanje paketa zakonske regulative.

Ekološko zakonodavstvo ima svrhu učiniti ekološku štetu unutarnjom štetom poduzeća jer je ona do donošenja ekološkog zakonodavstva predstavljala vanjski trošak za onečišćivača. Uspostavom ekološkog zakonodavstva poduzeće je dužno platiti štetu vlastite emisije.

Instrumenti politike zaštite okoliša se mogu svrstati u četiri skupine, a to su regulacijski, ekonomski, samoregulacijski instrumenti i institucionalni mehanizmi.

3.2.1. Regulacijski instrumenti

Regulacijski instrumenti imaju za cilj izravno utjecati na zaštitu okoliša na način da se kazni i sankcionira onog koji se ne pridržava zakona i normi o zaštiti okoliša.

„Zbog pravnog reguliranja zaštite okoliša država je donijela brojne zakone od kojih su najpoznatiji:

- opći ekološki zakoni (Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o zaštiti zraka te dr.),
- individualni zakoni koji reguliraju konkretan prirodni izvor (npr. Nacionalni park prirode Plitvice, zoološki rezervat) i

- posebni upravni zakoni kojima država utvrđuje pitanja opasnih onečišćivača okoliša (npr. kemikalije, zaštita od buke, otpadaka te dr.)¹²

Pravna regulativa ima brojne nedostatke koji se očituju velikim troškovima za provedbu, birokratskim zastojem te potrebom za specijaliziranim stručnjacima u područjima koja onečišćuju okoliš. Osnovna svrha pravne regulative je urediti način korištenja okoliša, uz pomoć pravnih propisa sankcionirati onog koji se tih propisa ne pridržava i utvrditi način obavljanja pojedinih aktivnosti vezanih uz zaštitu okoliša. Najčešći oblik zakonske regulative su ekološki standardi pomoću kojih se utvrđuje određena koncentracije tvari koja onečišćuje. „Država po pitanju zaštite okoliša uspostavila i brojne ekološke standarde:

- standardi emisija odnosno ispusta,
- standardi kvalitete okoliša,
- tehnološki standardi,
- kumulativni standardi,
- ostali standardi.¹³

3.2.2. Ekonomski instrumenti

Politika zaštite okoliša u 70-im i 80-im vodila se pretežito regulacijskim instrumentima, dok u 90-im godinama počinje se uviđati potreba za ekonomskim (tržišnih) instrumenata. Zaslozi zbog kojih se uvode ekonomski instrumenti u politiku zaštite okoliša su:

1. ekonomski instrumenti uključuju ekološke troškove u cijene proizvoda i usluga,
2. razvija se osjećaj kod proizvođača i potrošača da promjene svoje ponašanje o zaštiti okoliša,
3. osigurava se veća kontrola onečišćenja,
4. ekonomski instrumenti se mogu upotrijebiti za smanjenje poreza, što se naziva uvođenje „zelenih poreza“.

Razlikujemo 5 vrsta ekonomskih instrumenata, a to su ekološke pristojbe, ekološki polog, ekološke dozvole, subvencije i ekološko osiguranje.

---

¹² Črnjar, M., op. cit., str. 234.

¹³ Ibidem, str. 237.

- Ekološke pristojbe su cijena ili trošak kojeg treba platiti zbog onečišćenja. Da bi proizvođači mogli koristiti neki prirodni resurs, moraju platiti cijenu njegovog onečišćenja. Uvođenje takvog poreza započeo je 1920. godine Artur Cecil Pigou upozorio državu da u politiku zaštite okoliša treba uvesti i ekonomske instrumente. Ekološke pristojbe mogu se razvrstati u više skupina: Pristojbe emisija (ispuštanja ili isticanja), Pristojbe upotrebe ili potrošnje, proizvodne pristojbe ili pristojbe proizvoda, administrativne pristojbe, pristojbe razlikovanja ili diferencijacije proizvoda i ekološki polog.
- „Ekološki polog je sustav prethodnog polaganja naknade u visini dodatne pristojbe na cijenu proizvoda potencijalnog proizvođača.“¹⁴ Polog se vraća proizvođaču ili potrošaču ako je onečišćenje izbjegnuto. Primjena pologa je vrlo učinkovita, a ona omogućuje poboljšanje kvalitete okoliša, ponovno upotrebljavanje materijala i produžiti vijek trajanja proizvoda.
- Ekološke dozvole služe kako bi se kontroliralo onečišćenje okoliša i očuvao neki prirodni resurs. Ekološka dozvola je zapravo dopuštena koncentracija neke tvari koja onečišćuje. Za određenu razinu emisije izdaje se određen broj dozvola, sve do dopuštene razine.
- Subvencije su oblik ekonomskog instrumenta koji služi kako bi proizvođači ili potrošači promijenili svoje ponašanje ili da laše prihvate ekološke standarde. Obilisi subvencija su dotacije, „meki zajmovi“ i porezne olakšice.
- Ekološko osiguranje služi kako bi se rizik plaćanja ekoloških šteta prenio na osiguravatelja. To je zapravo osiguranje koje osigara da će se ekološka šteta platiti i novijeg je datuma.

3.2.3. Samoregulacijski instrumenti

Samoregulacijski instrumenti su instrumenti koji djeluju kao inicijativa poduzeća ili industija kako bi poboljšale ekonomski učinak gospodarstva.

„Industrija i druga poduzeća pristupaju samoregulacijski pretežito zbog:

---

¹⁴ Črnjar, M., op.cit., str. 243.

- Staha od uvođenja zakonskih propisa,
- Nametnute dobrovoljne inicijative,
- Obveza otkrivanja ekoloških učinaka,
- Pritiska javnosti ili vlastitog ugleda,
- Pritiska drugih poduzeća,
- Opće svijesti i zajedničkoj opasnosti,
- Dosljednog ponašanja multinacionalnih kompanija.¹⁵

Samoregulacija ima i slabosti zbog toga što pojedina se poduzeća mogu i nepridržavati normi i ostaviti im nepoštenu konkurentsnost na tržištu. Također može doći i do stavljanja kartela i protekcionizma.

3.2.4. Institucionalni mehanizmi

Institucionalni mehanizmi služe kako kako bi se osigurala djelotvornost politike zaštite okoliša. Za provedbu politike zaštite okoliša najvažnija je državna uprava. Hrvatska danas ima i Ministarstvo zaštite okoliša kao najviši upravni organ. Primarna uloga države, sa stajališta okoliša, zasniva se na pronalasku ekonomskih instrumenata, stvoriti preuvijet gospodarskog razvoja, kvalitetno korišten prostor i prirodni resursi, osiguravanje informacija, edukaciju i dr. Država se pojavljuje kao vlasnik nekih poduzeća ili kao investitor i zbog toga mora snositi odgovornost za nepridržavanje mjera zaštite okoliša.

3.3. Zakonodavno institucionalni okvir zaštite okoliša u Hrvatskoj

Od 1997. godine izrađeno je mnogo zakona koji se odnose na okoliš i njegovo očuvanje, te mnogi propisi koji se odnose na sektore koji utječu na okoliš (industrija, energetika, promet, marikultura, šumarstvo i dr.) .Hrvatska je osnovna načela o zaštiti okoliša razradila u Deklaraciji o zaštiti okoliša. Deklaracija je osnovana za utvrđivanje strategije upravljanjem okolišem i opredjeljenje za postojanjem pravne i kaznene odgovornosti za onečišćenje, a odnosi se na sve građane. Republika Hrvatska je donijela i Nacionalnu strategiju zaštite okoliša u kojoj su definirana osnovna načela

---

¹⁵ Črnjar, M., op.cit., str. 254.

koja se temelje na održivom razvoju. „Strategijom su utvrđeni dugoročni ciljevi zaštite okoliša:

- Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, zrak, i tla,
- Održati postojeću biološku raznolikost
- Sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti“¹⁶

Zakon o zaštiti okoliša donesen je 1994. godine i obuhvaća 15 poglavlja kojim su određivana pravila zaštite okoliša. U Hrvatskoj je bitno očuvati izvornost biološke raznolikosti, očuvati spomenike kulturne baštine, racionalno gospodariti prirodnim resursima, poticati korištenje obnovljivih izvora energije, poticati upotrebu proizvoda koji nisu štetni, sprječavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš, razvijati svijest građana, obavještavati javnost i povezati sustav i institucije zaštite okoliša.

Financiranje zaštite okoliša nije jednostavno zbog toga što mnogo poduzetnika ne želi dodatne poreze i namete. „Zbog toga sredstva za financiranje programa očuvanja okoliša prema Zakonu o zaštiti okoliša osiguravaju se u:

- Državnom proračunu,
- Proračunima jedinice lokalne samouprave,
- Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti,
- Iz drugih izvora sukladno zakonu.“¹⁷

---

¹⁶ Črnjar, M., Črnjar, K., op.cit., str. 463.

¹⁷ Ibidem, str. 463.

4. UPRAVLJANJE OKOLIŠEM NA RAZINI PODUZEĆA

4.1. Društveno odgovorno poslovanje

"Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem poslovni subjekt odlučuje na dobrovoljnoj osnovi doprinositi boljem društvu i češćem okolišu, u interakciji s ostalim sudionicima".¹⁸ U Europi, a i širom svijeta raste broj kompanija koji promoviraju društveno odgovorno poslovanje kao odgovor na društvene pritiske, pritiske države i zbog zaštite okoliša.

Biti društveno odgovoran ne znači samo ispunjavanje zakonskih obveza već na dobrovoljnoj bazi prihvatiti načela održivosti te investirati u ljudski kapital, zajednicu, a prvenstveno u okoliš i njegovu zaštitu.

Odgovoran način društvenog poslovanja temelji se na borbi za društvenu uključenost, jednake mogućnosti, održivi razvoj, investiranje, transparentnost i zaštitu okoliša, čime će se postići kvaliteta i održivost, dijalog i stvaranje novih poslovnih partnerstava. Korporacijsku društvenu odgovornost se promatra se aspekta poslovne etike jer se društveno odgovorno poslovanje tumači što je dobro i ispravno za posao te proučava specifične društvene probleme korporacijske društvene odgovornosti, odnosno uloge korporacija unutar društva prema interesnim dionicima - engl. Stakeholders.

Poslovna etika ima moralnu dimenziju poslovnih odnosa među djelatnicima koja se odnosi na ispravnost ponašanja svih poslovnih ljudi. Temelje ispravnog ponašanja – etičnog ponašanja, čine pravni akti kojima se uspostavljaju vrijednosti, mjerila, stavovi i oblici djelovanja društva u kojem se posluje.

U slučaju ne pridržavanja mjerila i vrijednosti dolazi do neetičnog ponašanja. Da ne bi došlo do neetičnog ponašanja današnje organizacije u poslovnom

---

¹⁸ Pavić Rogošić, L., *Društveno odgovorno poslovanje*, Odraz, 2005., str. 1-2., dostupno na: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (17.09.2017)

okruženju uspostavljaju dodatna pravila i norme koje se odnose na posebne okolnosti.

Poslovna etika je danas jako važna za upravljanje poduzećem jer uspostavlja razumijevanje u odnosima među kupcima, dobavljačima, vladi, zajednici te drugim subjektima s kojima se dolazi u interakciju u poslovanju.

Danas širom svijeta raste broj organizacija kojima je cilj provođenje strategije društvene odgovornosti prema svim dionicima, internim i eksternim, kojom otvaraju vrata boljoj budućnosti u nadi da će na odgovoran način poslovanja povećati svoju dobit. U Hrvatskoj također raste broj poduzeća koji su se odlučili na odgovoran način poslovanja i na odgovoran odnos prema okolišu. Zaštita okoliša u našoj državi bitna je zbog turizma koji čini jednu od stabilnih grana hrvatskog gospodarstva.

4.1.1. Interna dimenzija DOP-a

„Interna dimenzija društveno odgovornog poslovanja uključuje zaposlenike i područja poput investiranje u ljudski kapital, zdravlje i sigurnost na poslu , upravljanje promjenama i upravljanje prirodnim resursima kojima se poduzeće koristi. „¹⁹

➤ Upravljanje ljudskim resursima:

Zadržavanje i privlačenje zaposlenika na način da im omogućuju što bolje uvijete rada, cjeloživotno učenje, jednake plaće i uvjete za žene, bolji protok informacija i racionalni odnos između rada i slobodnog vremena. Mjere koje se mogu poduzeti u tu svrhu su omogućavanje cjeloživotnog učenja, bolji protok informacija, uravnoteženost između radnog vremena istodobnog vremena, jednake plaće i ravnopravnost među spolovima.

➤ zdravlje i sigurnost na poslu.

Sve više se u kompanijama vodi briga o promociji zdravlja i sigurnosti kao element marketinga i vodeći računa o proizvodu kojeg kupuju od drugih kompanija. Zdravlje i sigurnost rješavaju propisima i obveznim mjerama od strane nadležnih

---

¹⁹ Ibidem, str. 2-6.

tijela. Marketinške aktivnosti u vidu zaštite i sigurnosti mogu se implementirati u poslovanje, te se na taj način može promovirati kultura prevencije.

➤ Prilagođavanje promjenama

Prilagođavanje promjena je bitan element svake kompanije. Promjene u većini slučajeva znače restrukturiranje i otpuštanje radnika i zbog toga je potrebno pronaći ravnotežu i uzeti u obzir brige i želje svih sudionika. Također bi se kompanije trebale uključiti u lokalni razvoj i strategije tržišta kroz razna partnerstva.

➤ Upravljanje utjecajima na okoliš

Utjecaj na okoliš može biti smanjen racionalnom uporabom resursa, smanjenjem emisija, odlaganjem otpada, recikliranjem i dr. O upravljanju okolišem pisat će se detaljnije u daljnjem tekstu.

4.1.2. Eksterna dimenzija DOP-a

„Eksterna dimenzija proteže se izvan poslovanja organizacije tj. Proteže se na vanjske elementa oni su lokalna zajednica i različite dionike (poslovni partneri,dobavljači, potrošači i javna uprava).“²⁰

➤ Lokalna zajednica

Društveno odgovorno poslovanje utječe na lokalnu zajednicu na način da poduzeće osigurava radna mjesta,plaćanje poreza ,osiguravanje lokalnoj zajednici čist okoliš ,kulturna događanja,manifestacije,donacije u humanitarne svrhe i dr. Kompanije se integriraju u okruženju u kojem djeluju i pružaju lokalnom stanovništvu bolji život i mogućnost zaposlenja. Na taj način kompanije ostvaruju bolji imidž i raste im socijalni kapital.

➤ Odnos s partnerima, potrošačima i dobavljačima

Odnos s partnerima,dobavljačima i potrošačima mora biti korektan te poštivati želje i potrebe drugih. Na taj način raste lojalnost kupaca,ostvaruju se fer odnosi s

---

²⁰ Ibidem, str. 6-8.

partnerima i dobavljačima ,a na taj način može doći i do smanjenja troškova za poduzeće.

➤ Poštivanje ljudskih prava

Područje ljudskih prava obuhvaća političke, pravne i moralne dimenzije a u većini slučajeva obuhvaća i brigu zaštititi okoliša. Sve više poduzeća vodi brigu u okolišu i njegovoj zaštiti za postizanje održivog razvoja. Također jedan od problema je korupcija koja znatno umanjuje kvalitetan razvoj. Poslovanje bi trebalo biti transparentno i odgovorno. Sve više poduzeća usvajaju kodekse ponašanja koji uključuju bolje uvjete rada,zaštitu ljudskih prava, zaštitu okoliša itd.

4.1.3. Prednosti za poslovanje

Kao što je navedeno u prijašnjem tekstu društvene odgovorno poslovanje pridonosi tvrtkama korist i mnogo pozitivnih aspekata. Zapaženo je da ono djeluje dobro na zaposlenike, klijente, dioničare i ostale sudionike. Društveno odgovorno poslovanje čini dobro društvu a tako i brendu." Na osnovi istraživanja "Business for Social Responsibility" može se zaključiti da su tvrtke koje provode društveno odgovorno poslovanje ostvarile niz koristi, između ostalih:

- povećanje prodaje i udjela u tržištu,
- jačanje pozicije brenda,
- jačanje korporativnog imidža i utjecaja,
- jačanje sposobnosti za privlačenje, zadržavanje i motiviranje zaposlenika,
- smanjenje troškova poslovanja,
- povećanje privlačnosti za investitore i financijske analitičare"²¹

Marketinške aktivnosti povezane s nekim društvenim ciljem dokazano imaju najveći učinak na ljude,osobi na ljude s višim obrazovanjem i prihodima. Također uključivanje u društvene aktivnosti povećava poželjnost brenda.

---

²¹ Kotler, P., Lee, N., *Društveno odgovorno poslovanje*, Suvremena teroija i najbolja praksa, Zagreb, 2011., str. 25.

Potrošači sve više pozornosti poklanjaju emocionalnim aspektima imidža brenda i sve više teže za samoostvarenjem. Ono što danas ljudi traže je rad u korist dobra.

4.2. DOP i utjecaj na okoliš

Utjecaj na okoliš može biti smanjen raznim načinima između kojih su recikliranjem, racionalnom upotrebom resursa, smanjenjem emisija, te sakupljanjem otpada. Potrebno je veću brigu posvetiti zaštiti okoliša jer na taj način poduzeća mogu ostvariti veći profit i dobit, povećati lojalnost kupaca, motivirati radnike, lakše ostvarivanje odnosa s investitorima. Poduzeće može poboljšati svoje poslovne rezultate tako da kreira proizvod ili uslugu koja će biti ekološki konkurentnija. Na taj način može se stvoriti i snažnije marketinško sredstvo.

Tehnologija i energija se također vežu uz zaštitu okoliša jer su one bitna stavka koja veže gospodarstvo i okoliš. Napredovanjem razvoja tehnologije priroda bi trebala biti zaštićenija, okoliš i zrak bi trebali biti čišći, proizvodnja hrane je puno povoljnija nego što je nekada bila, međutim, iz pohlepe se hrana rađe baca dok gladni umiru, okoliš je zagađeniji ali su zato „deblji računi“ korporacija koje otpad ne recikliraju već ga bez ikakvog prava bacaju u rijeke, mora, jezera ili zakopavaju pod zemlju, daleko od očiju javnosti, te na takav način ugrožavaju i ljudsko zdravlje, a višak hrane koje imaju napretek u skladištima ne daju gladnima već rađe bacaju i prije isteka roka valjanosti. Usprkos zlodjelima mnoge korporacije i dalje primaju državne poticaje koje troše na sve, samo ne na ono za što novac primaju. Unatoč kompanija koja poslovanje promoviraju na neodrživ način, ima poduzeća koji promoviraju društveno odgovorno poslovanje i brigu za okoliš na globalnoj razini.

„Poduzeće prelazi s uobičajenog načina poslovanja u ono društveno odgovorno u kojem će brinuti za zdravlje okoliša najčešće donosi ove odluke:

- projektiranje poboljšanih objekata – u skladu s preporukama i smjernicama o zaštiti životne okoline i sigurnosti
- dodatna poboljšanja – npr. prestanak korištenja opasnog otpadnog materijala smanjenje korištenja opasnih kemikalija ili sirovina,

- povlačenje ih ponude određene proizvode – za koje se smatra da su štetni iako nisu zabranjeni
- izbor društveno odgovornog dobavljača – izabrati osobu koja je zasnovana na spremnosti prihvaćanja ili očuvanja održive ekološke prakse
- izbor repromaterijala ili ambalaže- izabrati one koje su najmanje štetne za okoliš, imajući na umu ciljeve u vezi da se više koriste obnovljivi izvori energije ili smanjiti otpad.“²²

4.3. Društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je DOP novija poslovna praksa koja se razvila kao preduvjet za ostvarivanje veće konkurentnosti na tržištu. Jedan od bitnih događaja vezanih za društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj dogodio se 8. prosinca 2004. godine. U Zagrebu na konferenciji promicanja društveno odgovornog poslovanja pod pokroviteljstvom ministarstva europskih integracija. Na konferenciji je sudjelovalo 150 predstavnika tvrtki i osnovana je Agenda za 2005. godinu u kojoj se definirana osnovna područja djelovanja i moguća poboljšanja u društveno odgovornim praksama.

„Ciljevi konferencije su bili.“²³

- pokazati važnost društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj u kontekstu uključivanja u Europsku uniju,
- omogućiti dijalog i pripremu programa u cilju promicanja društveno odgovornog poslovanja u sljedećim područjima: radna okolina; dobavljački lanac i potrošači; proizvodnja i zaštita okoliša; odnosi sa zajednicom; korporativno upravljanje;
- razviti strategiju budućih aktivnosti tijekom 2005.

Nadalje 2006. godine potpisan je sporazum o suradnji između Hrvatske gospodarske komore i Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj. Svrha

---

²² Ibidem, str. 25.

²³ Odraz, Promicanje društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj, dostupno na: <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/skupovi/promicanje-drustveno-odgovornog-poslovanja-u-hrvatskoj> (pristupljeno: 16.09.2016.)

sporazuma bila je razvoj metodologije vrednovanja društveno odgovornih praksi članica gospodarske komore i Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj. Realizacija inicijative ostvarena je kroz projekt pripremljen u travnju 2007. godine. „Cilj projekta bio je popularizirati društveno dogovorno poslovanje u RH, u smislu jačanja tržišne pozicije poduzeća i izgradnje dobre reputacije, kroz sve segmente poslovanja.“²⁴

4.4. Indeks DOP-a

"Indeks DOP-a je metodologija za ocjenjivanje odgovornih praksi u poslovanju hrvatskih tvrtki. Projekt je prihvatila i Vlada RH koja indeks integrira u poslovnu strategiju.

Metodologija definira niz kriterija za ocjenjivanje u šest osnovnih područja:

- ekonomska održivost,
- uključenost društveno odgovornog poslovanja u poslovnu strategiju,
- radna okolina,
- zaštita okoliša,
- tržišni odnosi,
- odnosi sa zajednicom"²⁵

Radi se o upitniku koji sadrži 119 pitanja i njega ispunjavaju velike i srednje tvrtke, a male tvrtke ispunjavaju upitnik sa 61 pitanja. Ujedno se radi i o nagradi koja se dodjeljuje jednom godišnje za kategorije velikih, srednjih, malih i javnih poduzeća, a tri nagrade se dodjeljuju za područja odgovorne politike i prakse u radnoj okolini, odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem i društveno odgovorni odnosi sa zajednicom. Sudjelovati mogu sva poduzeća koja su prema navedenim kriterijima ocjenjeni kao najuspješniji. Nagrade za Indeks DOP-a dodjeljuju se svake godine i u

---

²⁴ Razvoj projekta Indeks DOP-a, HGK, 2010., dostupno na : <https://dop.hgk.hr/povijest-projekta/> (pristupljeno 16.09.2017.)

²⁵ Indeks DOP-a, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, dostupno na: <http://hrpsor.hr/indeks-dop-a-2-452.html> (pristupljeno 16.09.2017.)

nastavku će biti prikazana poduzeća koja su osvojila nagrade u 2014. ,2015. i 2016. Godini.

„ Nagrade za indeks DOP-a za 2014. godinu u Hrvatskoj dodijeljene su u:

- Kategoriji Velikih poduzeća: Jadran Galenski laboratorij
- Kategoriji Srednjih poduzeća: Hartman d.o.o.
- Kategoriji Malih poduzeća: Globtour Event d.o.o.
- Kategoriji Javnih poduzeća: Odašiljači i veze d.o.o.

Za područje: Odgovorne politike i prakse u radnoj okolini dobitnik nagrade je: Ericsson Nikola Tesla d.d., za područje: Odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem dobitnik nagrade je: Dm drogerije markt d.o.o., a područje: Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom dobitnik nagrade je: CEMEX Hrvatska d.d. Nagradu za najveći napredak dobilo je poduzeće Hrvatska banka za obnovu i razvitak.“²⁶

„ Nagrade za indeks DOP-a za 2015. godinu u Hrvatskoj dodijeljene su u:

- Kategoriji Velikih poduzeća: dm-drogerie markt d.o.o.
- Kategoriji Srednjih poduzeća: Masser Croatia Plin d.o.o.
- Kategoriji Malih poduzeća: Globtour Event d.o.o.
- Kategoriji Javnih poduzeća: Odašiljači i veze d.o.o.

Za područje: Odgovorne politike i prakse u radnoj okolini dobitnik nagrade je: Končar Energetski transformatori d.o.o., za područje: Odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem dobitnik nagrade je: Valmar Riviera d.d., a područje: Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom dobitnik nagrade je: CEMEX Hrvatska d.d. Nagradu za najveći napredak dobilo je poduzeće AD Plastik d.d. Novitet ovogodišnje konferencije je kategorija Posebne nagrade za ljudska prava, koja je uručena Ivančica d.d.“²⁷

„Nagrade za indeks DOP-a za 2016. godinu u Hrvatskoj dodijeljene su u:

- kategoriji Velikih poduzeća : Ericsson Nikola Tesla d.d.,
- kategoriji Srednjih poduzeća: Vivera d.o.o.,

---

²⁶ Nagrade Indeks DOP-a za 2014. godinu, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj; dostupno na: <http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-2014-2-459.html> (pristupljeno: 19.09.2017.)

²⁷ ²⁷ Nagrade Indeks DOP-a za 2015. godinu, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj; dostupno na: <http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-za-2015-2-553.html> (pristupljeno: 19.09.2017.)

- kategoriji Malih poduzeća: DVOKUT-ECRO d.o.o.,
- kategoriji Javnih poduzeća: Plovput d.o.o.,

Za područje: Odgovorne politike i prakse u radnoj okolini dobitnik nagrade je: CEMEX Hrvatska d.d., za područje: Odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem dobitnik nagrade je: Regeneracija d.o.o., a područje: Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom dobitnik nagrade je: Hrvatski Telekom d.d. Nagradu za najveći napredak dobilo je poduzeće AD Plastik d.d. Novitet ovogodišnje konferencije je kategorija Posebne nagrade za ljudska prava, koja je uručena Podravka d.d.²⁸

---

²⁸ Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj ,Nagrade Indeks DOP-a za 2016. Godinu, dostupno na: <http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-2016-2-651.html> (pristupljeno:16.09.2017)

5. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U PRAKSI

5.1. Coca Cola HBC

5.1.1. Obilježja

"Coca-Cola HBC Hrvatska razvija svoje poslovanje u Hrvatskoj od 1968. godine, a Coca-Cola Hellenic uložila je od 2002. godine više od 4,9 milijardi eura u materijalna dobra, punionice i opremu kako bi modernizirala infrastrukturu tvornica i povećala dostupnost opreme za hlađenje napitaka, kao što su hladnjaci."²⁹ Vizija tvrtke je biti predvodnik na ovom tržištu, ali također korištenjem moralnih načela i društveno odgovornim poslovanjem. Upravo zbog društveno odgovornog poslovanja tvrtka je osvojila i mnogobrojne nagrade o kojima će se detaljnije pisati u nastavku. Proizvodni proces započinje sa sirupom od kojih nastaju gotovi napitci i pakiraju se u odgovarajuće ambalaže. Coca Cola HBC Hrvatska detaljno motri procese proizvodnje i kontroliraju opremu kako bi osigurali kvalitetu svojih proizvoda. Na svim linijama punjenja ambalaže nalazi se elektronička kontrola koja prepoznaje najmanju nepravilnost.

Kako bi udovoljili sve većem zanimanju potrošača za zdravlje neprestano proširuju asortiman proizvedeći napitke jednako visoke kvalitete ali s manjim utjecajem na okoliš i zdravlje. „Promjenjive potrebe zadovoljavaju na mnogo načina:

- širim izborom napitaka,
- informacijama o nutritivnim vrijednostima,
- odgovornom prodajom i promidžbom,
- aktivnim stilom života.“³⁰

Coca Cola HBC Hrvatska raspolaže s više od 31 000 trgovina, restauracija, supermarketa, lanca diskonata i trgovina u kojima se prodaju njihovi proizvodi. Cilj im

---

²⁹ Čime se bavimo, Coca Cola Hellenic; O nama; dostupno na: <http://www.coca-colahellenic.hr/Aboutus/Whatwedo/> (16.09.2017.)

³⁰ Zdravlje potrošača, Coca Cola Hellenic, dostupno na: <http://www.coca-colahellenic.hr/Towardsustainability/Marketplace/Consumerhealth/> (Pregled: 19.09.2017)

je biti poželjan poslovni partner i surađivati s partnerima kako bi im pomogli pri širenju poslovanja.

5.1.2. Društveno dogovorno poslovanje

Strateške odrednice se temelje na povjerenju zajednice, važnosti tržišne ponude, odgovor na potrebe kupaca i troškovno vodstvo. Održivi razvoj njihovog poslovanja povezan je s održivim razvojem zajednice u kojoj posluju, a na taj način grade imidž pouzdanog partnera i pozitivnih promjena. Žele li osigurati vodeće mjesto na tržištu moraju unaprijed predviđati koji će biti zahtjevi potrošača i tržišta. Učinkoviti upravljanje troškovima neizostavan je dio dugoročne strategije vodstva.

Poslovanje punionica tvrtke prema međunarodnim standardima koji se odnose na kvalitetu, zdravstvenu ispravnost i sigurnost. Prema navedenom je jasno da je poslovanje kompanije odgovorno prema interesnim dionicima, posebno prema kupcima koji pokazuju svoju privrženost kvalitetnim proizvodima dug niz godina.

Poslovanje kompanije teži:

- očuvanju vodenih resursa (korištenjem tehnologije za štednju vode smanjenju se količine vode koja je potrebna za proizvodnju napitaka, sušom pogođena područja opskrbljuje svojim napitcima),
- očuvanju okoliša, energije i klime (stvaranje stakleničkih plinova utječe na promjenu klime te se kompanija odlučila na korištenje inovativnih sadržaja koje je razvilo poduzetništvo: PET ambalaža, vozila na hibridni pogon)
- ulaganju u zajednicu (donosi dobrobit zajednici svojim poslovanjem, zapošljava veliki broj ljudi zbog velike potražnje, svojim programima pridonosi kvaliteti života zajednice)
- zdravlju potrošača (kompanija proizvodi napitke bogate nutritivnim vrijednostima),
- razvoju zaposlenika,
- kvalitetnoj suradnji s dobavljačima,
- upravljanju ambalažnim otpadom i recikliranjem te
- borbi protiv korupcije,

- kompanija odgovornim poslovanjem ostvaruje konkurentsku poziciju na tržištu te održava prepoznatljiv imidž.

Coca Cola HBC svoje izvrsnost i brigu za ostale dokazuje raznim nagradama koje je tokom godina ostvarila.

„Neke od najbitnijih nagrada koje je osvojila su:“³¹

- Europska nagrada za društveno odgovorno poslovanje za Hrvatsku,
- Jezični priručnik Coca-Cole HBC Hrvatska osvojio je Europsku nagradu za društveno odgovorno poslovanje za Hrvatsku u okviru Europskoga nagradnog programa.
- Nagrada ključna razlika - Coca-Cola HBC Hrvatska je na dodjeli nagrade Ključna razlika osvojila posebnu nagradu kao poslodavac s najboljom praksom uključivanja raznolikosti u radno okruženje,
- Nagrada Indeks DOP-a - jedna od najvažnijih nagrada u okviru društveno odgovornog poslovanja Coca-Cola HBC Hrvatska za održivi razvoj dobila nagradu Indeks DOP-a u kategoriji velikih tvrtka. Tri puta tvrtka dobiva tako važno priznanje,
- nagrada Dr. Ivan Šreter,
- Jezični priručnik Coca-Cole HBC Hrvatska i četveročlana projektna skupina koja ga je ostvarila osvojili su posebno priznanje Zaklade Dr. Ivan Šreter za poticanje hrvatske jezične kulture i hrvatskoga jezika u poslovnoj komunikaciji,
- Zlatni index - Coca-Cola HBC Hrvatska osvojila je nagradu za najbolju praksu i nagradu za najbolji imidž prema percepciji studenata u kategoriji velikih privatnih tvrtka,
- nagrada za korporativnu društvenu odgovornost - nagradu za korporacijsku društvenu odgovornost „Indeks DOP-a“, Coca-Cola HBC Hrvatska prvi put je osvojila 2008. godine.

"Coca-Cola HBC na osmome je mjestu od sto tvrtka uvrštenih u Financial Times Stock Exchange Index (FTSE 100) na temelju izvješćivanja o ugljičnome otisku, a prema ocjeni organizacije Carbon Clear. Pritom je najviše rangirani proizvođač

---

³¹ Nagrade; Coca Cola Hellenic; O nama, dostupno na: <http://www.coca-colahellenic.hr/Aboutus/Awards/> (17.09.2017.)

pića."³² Tvrtka je 2015. godine proglašena vodećom tvrtkom među svjetskim proizvođačima pića po načelima održivog poslovanja. Najavljuje smanjenje emisije CO₂ za 50% i potrošnju vode za 30% do 2020. godine.

5.2. Maistra d.d

5.2.1. Obilježja

Maistra d.d. vodeća je hotelijerska kompanija u Hrvatskoj. Dio je koncerna Adris grupe te je osnovana 2005. godine u Rovinju. Tvrtka raspolaže sa deset visokokvalitetnih hotela, osam turističkih naselja i šest kampova na lokacijama u Rovinju i Vrsaru. "Ukupan kapacitet portfelja je gotovo 34.000 gostiju što omogućuje ostvarenje rezultata koji čine oko 5 % turističkih ostvarenja Hrvatske i nešto više od 15 % turističkih ostvarenja Istre."³³ U 2010. godini započela je gradnja hotela Lone koja je okončana u lipnju 2011. Hotel Lone predstavlja najveće greenfield investicije u hrvatskom turizmu u posljednjih nekoliko godina. Investicija je iznosila 350 milijuna kuna. „Lone se može pohvaliti i brojnim nagradama koje je osvojio: Travelife Gold priznanje za hotel Lone, TripAdvisor 2017 Certificate of Excellence, International Hotel Awards, Best Hotel Architecture Design Award, Zlatna koza, Ideja X, Dani Orisa, Nagrada Viktor Kovačić“³⁴ Također jedno od važnih ulaganja odnosio se na investiciju u turističko naselje Amarin 2013. godine. Uloženo je 132 milijuna kuna, a 2015. godine je nakon sveobuhvatnog šestomjesečnog preuređenja ponovo otvoren najstariji hotel Adriatic u Rovinju u koje je Maistra uložila 30 milijuna kuna.

"Do 2020. godine planirana su nova ulaganja vrijedna 2 milijarde kuna koja će omogućiti da cjelokupna ponuda bude na razini 4 i 5 zvjezdica. Turistički proizvod Maistre d.d. u 2017. godini sastoji se od devet hotela s 1561 smještajne jedinice, osam naselja s 1948 smještajnih jedinica i šest kampova s 8070 parcela. Ukupan

---

³² News; Coca Cola Hellenic; dostupno na: <http://www.coca-colahellenic.hr/NewsandMedia/2015-11-04/> (pristupljeno: 16.09.2017.)

³³ Profil tvrtke, Maistra; O nama, dostupno na: <https://www.maistra.com/hr/o-nama/profil-tvrtke> (pristupljeno: 17.09.2016.)

³⁴ Hotel Lone; Maistra; dostupno na: <https://www.maistra.com/hr/hotel-lone-rovinj/awards> (pristupljeno: 16.09.2017.)

kapacitet Maistre iznosi 11524 smještajnih jedinica u kojima se može smjestiti 34635 gostiju."³⁵ Misija poduzeća je postati prvoklasni brend u internacionalnim okvirima što se tiče turizma i pružiti izvanredne, autentične turističke ponude, omogućiti stvaranje istinskih doživljaja sa ciljem zadovoljenja potreba gostiju sa svih strana svijeta. U cilju realizacije razvojnih planova MISTRA d.d. je 2005. godine formirala strateški plan razvoja sa opsežnim projektima izgradnje.

5.2.2. Društveno odgovorno poslovanje

Maistra d.d osim ulaganja u njezin razvoj i uspješnost u turizmu brine i o okolišu i ekološkoj održivosti što ju čini jednom od vodećih društveno odgovornih kompanija. Maistra je 5.svibnja 2008. godine certificirala sustav upravljanja zaštitom okoliša prema normi ISO 14001:2004 i normi ISO 9001:2008 koji čine dio sustava upravljanja okolišem. Sustavi su implementirani na sve objekte i poslovne funkcije Maistre.

"Maistre d.d. provodi politiku zaštite okoliša koja:

- je primjerena naravi, opsegu i utjecaju na okoliš njenih aktivnosti i usluga,
- uključuje opredjeljenje za trajno poboljšavanje i sprečavanje onečišćenja,
- uključuje opredjeljenje za usklađivanje s odgovarajućom zakonskom regulativom i s ostalim zahtjevima na koje se tvrtka obvezala, a koji se odnose na njezine aspekte okoliša,
- predstavlja okosnicu za postavljanje i ocjenjivanje općih i pojedinačnih ciljeva,
- dokumentira se, provodi i održava,
- priopćava svim zaposlenicima i osobama koji rade za i u ime organizacije,
- dostupna je javnosti."³⁶

„Uprava ima odgovornost u uspostavljanju i promoviranju politike upravljanja zaštitom okoliša. Iz tog razloga postavili su pravila.“³⁷ Uvođenjem novih ekološki prihvatljivih materijala i zamjenskim djelovanjem na tvari koje direktno ili indirektno utječu na

---

³⁵ Ibidem

³⁶ Zaštita okoliša, Maistra; dostupno na: <https://www.maistra.com/hr/o-nama/zastita-okolisa> (pristupljeno: 17.09.2017.)

³⁷ Maistra, Politika upravljanja okoliša, 2016., dostupno na: <http://maistra.bidssd2.com/backend/web/uploads/2/544c0d5c6d-o-zo-01-01politikasuzoamaistrihrv03.pdf> (17.09.2017.)

okoliš, smanjuje štetne utjecaje na okoliš, povećava stupanj iskoristivosti energije te upravljanjem otpadom smanjuje se količinu svih vrsta otpada koji nastaju u procesima, Maistra d.d. kontinuirano planira, provodi, provjerava i ocjenjuje učinkovitost poduzetih aktivnosti usmjerenih ka zaštiti okoliša kroz ispunjenje zahtjeva sadržanih u međunarodnim normama i propisima. Uspostava i primjena sustava upravljanja okolišem, stalna izobrazba, usavršavanje i motivacija zaposlenih na svim nivoima organizacije razvija i potiče svijest o potrebi očuvanja okoliša i utječe na smanjenje onečišćenja. Uprava se također obvezuje da će, u svrhu ostvarenja ove politike, osigurati potrebne organizacijske, stručne i financijske resurse, a suradnjom s lokalnom i širom zajednicom. Maistra d.d. je član Udruge poslodavaca u hotelijerstvu Hrvatske, nosilac je oznake Prijatelj okoliša, Oznake kvalitete, Plavih zastava preko kojih se promovira ekonomski i socijalni napredak kako stanovnika ovoga kraja tako i poslovne zajednice. Svjesna je da ulaganje u ljudske potencijale dugoročno isplativo jer je čovjek ključ uspjeha turizma. Cilj nabavne funkcije Maistre d.d. usko je surađivanje s lokalnom zajednicom. Želja je pružiti gostima kvalitetne proizvode i hranu koja se nabavlja od lokalnih proizvođača. Maistra d.d. svjesna je i pridržava se načela održivosti poslovanja te uvijek kad je u mogućnosti školama ili lokalnim udrugama donira opremu, kao primjerice namještaj. Također, podržava i donira sredstva za održavanje i provođenje lokalnih događanja, a sve u cilju poboljšanja života u zajednici. Upravljanje okolišem dio je Maistrine poslovne strategije dok je zadovoljstvo gostiju temelj poslovne politike.

5.3. Pliva d.d.

5.3.1. Obilježja

Pliva je najveća farmaceutska kompanija u Hrvatskoj sa više od 95 godina poslovanja. Pliva raspolaže velikim brojem stručnjaka, inovativnoj tehnologiji i kontinuiranom ulaganju u proizvodnju. Jedan je od vodećih izvoznika u Hrvatskoj sa više od 80% izvoza na tržišta poput SAD, Rusije i drugih zemalja EU.

"PLIVIN proizvodni portfelj uključuje velik broj gotovih oblika lijekova za gotovo sve terapijske skupine i aktivne farmaceutske supstancije. Usmjerena na razvoj

generika i lijekova s ograničenom tržišnom konkurencijom, PLIVA ima najširu paletu generičkih lijekova u Srednjoj i Istočnoj Europi.³⁸ U svojoj dugoj povijesti koja iznosi više od 90 godina, Pliva je proizvela stotine kvalitetnih lijekova i dala veliki doprinos liječenju bolesnika diljem Hrvatske i u cijelom svijetu. Svoj dosadašnji uspjeh temelje na stalnom istraživanju i razvoju koje Pliva provodi već 70 godina. Jasno zacrtani procesi istraživanja i vođenja projekta, korištenje vrhunskih tehnologija i znanstvenih metoda, fokusiranost na uža područja ključ su uspjeha koji joj osiguravaju najviše svjetske standarde za globalno tržište.

Svoje dosadašnje uspjehe i današnji status Pliva u zahvaljuje vlastitom istraživanju i razvoju lijekova i aktivnih farmaceutskih supstancija. Osim u Hrvatskoj, uspješno posluje na tržištima zemalja Južne i Istočne Europe, tj. u Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Srbiji, Makedoniji i Crnoj Gori.

U Zagrebu je 28. lipnja 2016. tvrtki PLIVA peti put uručeno priznanje Certifikat Poslodavac Partner za izvrsnost u upravljanju ljudskim resursima. "PLIVA Hrvatska zauzima prvo mjesto na listi Top 5 Poslodavaca Partnera u Hrvatskoj zahvaljujući tome što je ove godine postigla najbolji mogući rezultat sa 100% bodova u svim područjima certificiranja."³⁹ Ova nagrada rezultat je besprijekornog upravljanja ljudskim potencijalima i brizi o internim potrebama. Zaposlenici predstavljaju ključan faktor u poslovanju te se naglasak stavlja na njihovu edukaciju i razvoj. Takvim stavom PLIVA dokazuje svoje društveno odgovorno poslovanje o kojem će biti riječi u daljnjem tekstu.

5.3.2. Društveno odgovorno poslovanje

PLIVA je svoju poziciju i status društveno odgovorne kompanije stekla konstantnim odnosom s kupcima, korisnicima i poslovnim partnerima, izgradnjom kvalitetnog odnosa sa svojim zaposlenicima, okolišu i cjelokupnom okruženju. PLIVA

---

³⁸ Pliva, *Podaci o kompaniji*, dostupno na: <http://www.pliva.hr/pliva/podaci-o-kompaniji> (16.09.2017.)

³⁹ *Pliva najbolji poslodavac partner*, Pliva Hrvatska, info kutak, dostupno na: <http://www.pliva.hr/press-kutak/novosti/clanak/1173/PLIVA-najbolji-Poslodavac-Partner.html> (16.09.2017.)

je ponosna na sve što čini za udruge bolesnika, nevladinim organizacijama, raznim projektima i konstantnoj edukaciji.

PLIVA konstantno pruža financijsku potporu lokalnim zajednicama koje služe bolesnicima i njihovim negovateljima i podupire volonterski angažman .” U 2014. i 2015. godini PLIVA je donirala više od 2 milijuna kuna brojnim nevladinim udrugama, ustanovama i organizacijama koje skrbe o potrebitima. Svakako je najveća donacija, veća od milijun kuna u novcu, dezinficijensima i sredstvima za pročišćavanje vode, upućena žrtvama katastrofalnih poplava u Hrvatskoj i regiji.”⁴⁰ Kontinuiranim odgovornim ponašanjem PLIVA se potvrđuje kao primjer tvrtke koja ostvaruje svoje poslovne uspjehe. Svake godine PLIVA održava niz različitih akcija kojima je cilj podizanje svijesti o važnosti zaštite zdravlja građana.

Svake godine PLIVA organizira niz kvalitetnih edukativnih projekata za liječnike za sve skupine zdravstvenih djelatnika koji sudjeluju u skrbi za zdravlje. "Od cijelog niza PLIVINIH akcija možemo izdvojiti petu po redu humanitarno-zdravstvenu akciju VOLIM HODANJE koju je PLIVA organizirala 2015. godine. Akciji održanoj u Splitu, Rijeci, Osijeku i Zagrebu pridružilo se gotovo 1000 zaposlenika PLIVE, a za svaki prehodani kilometar PLIVA je donirala sredstva za kupnju spirometara za edukaciju bolesnika." ⁴¹

Njihova Politika zaštite okoliša, zdravlja i sigurnosti, opisuje osnovna načela upravljanja Okolišem, zdravljem i sigurnošću te održivošću . Zdravlje i sigurnost ljudi i okoliša dio su svake njihove odluke. Jedan od njihovih prioriteta je postizanje dugoročnog cilja koji je rad bez ozljeda, incidenta, bez zagađivanja okoliša i smanjiti eksploataciju prirodnih resursa.

---

⁴⁰ *Zajednica; društvena odgovornost*; Pliva Hrvatska, dostupno na: <http://www.pliva.hr/zajednica/drustvena-odgovornost> (16.09.2017.)

⁴¹ Ibidem

5.4. Ericsson Nikola Tesla d.d.

5.4.1. Obilježja

Ericsson Nikola Tesla je vodeći regionalni isporučitelj komunikacijskih proizvoda i usluga u operatorskom segmentu. Također se bavi i isporukom inovativnih informacijsko-komunikacijskim rješenja vezanih uz zaštitu, promet, upravu, komunalne djelatnosti i multimedijску komunikaciju. Tvornica Ericsson Nikola Tesla osnovana je 31.10. 1949. Godine. Napočetu poslovanja poduzeće se bavilo popravkom opreme, ali u kratkom roku počinje djelovati kao proizvodno poduzeće. „U ožujku 1995. Hrvatski fond za privatizaciju i Ericsson potpisuju ugovor o prodaji 49,07% dionica Tesle“⁴² Stalne tehnološke promjene u području telekomunikacije razvijale su se usporedno s razvojem novih proizvoda. Sada se za Ericsson Nikola Tesla može reći da je vodeći hrvatski izvoznik znanja i dio globalne korporacije Ericsson koja djeluje unutar Europe i Latinske Amerike. „Svojim kupcima i partnerima Ericsson Nikola Tesla osigurava cijelu listu rješenja i usluga u sljedećim segmentima:

- Mreže visokih performansi
- Usluge s naglaskom na evoluciju mreža i efikasno upravljanje
- Multimedija s vodećim sustavom podrške poslovanju, TV rješenjima i aplikacijama
- Rješenja za odabrane segmente industrije i društvene na temelju razumijevanja potreba korisnika nudeći e2e koncept.“⁴³

Kompanija njeguje ugled društveno odgovornog poslovanja poduzetnika koji svoju reputaciju i ugled gradi kvalitetnim odnosom prema zaposlenicima, kupcima, partnerima, dobavljačima, dioničarima te cijeloj društvenoj zajednici. Promiče održivi razvoj i cilj joj je balansiranje dugoročnog rasta i konkurentosti sa vanjskim promjenjivim uvjetima.

Ericsson Nikola Tesla svojim poslovanjem nastoji :

Isporučivati napredne ICT proizvode, rješenja i usluge, koristiti učinkovite procese usklađene s vizijom i strategijom poslovanja, kontinuirano unaprijeđivati proizvode,

---

⁴² Portfelj, Ericsson Nikola Tesla Croatia ; dostupno na <https://www.ericsson.hr/portfelj> (pregled:18.09.2017)

⁴³ ibidem

rješenja, usluge te poslovne procese, poticati kreativni potencijal zaposlenika, stalno raditi na povećanju zadovoljstva kupaca, biti usklađen sa zahtjevanim normama na tržištu, doprinositi razvoju i pozitivno utjecati na okoliš. Uprava i Nadzorni odbor Ericssona Nikole Tesle kontinuirano podupiru poštivanje osnovnih načela korporativnog upravljanja kako bi osigurali jednak tretman svim dioničarima i svim interesnim skupinama. Korporativno upravljanje ima za cilj stvaranje dugoročne ekonomske vrijednosti za dioničare. Ericsson Nikola Tesla nastoji konstanto informirati zajednicu o svojim aktivnostima i ostvarenjima, te svoje poslovanje temelje na kodeksu etičnog ponašanja.

„ Kodeks poslovne etike održava posvećenost kompanije vođenju poslovanja ,u ključujuć:

- Obveze koje imaju kao odgovorni korporacijski građani,
- Poštivanje ljudskih prava
- Brigu za zdravlje i sigurnost
- Poticanje održivog razvoja
- Podršku načelima Globalne inicijative ujedinjenih naroda.“⁴⁴

U Ericssonu Nikoli Tesli vjeruju da je komunikacija osnova gospodarskog napretka i osnova društvenoj jednakosti. Nastoje osigurati tehnologiju koja čini dobro svijetu i vjeruju da informacijska i komunikacijska tehnologija promiču veću transparentost i unaprjeđuju ljudska prava. „ Zahvaljujući stavu i načinom poslovanja Ericsson Nikola Tesla dobitnik je mnogobrojnih nagrada:“

1. GRAN PRIX HUOJ za odnose s javnošću, za internu komunikaciju i za razvoj struke,
2. Nagrada za najboljeg partnera kompanije Oracle u Srednjoj Europi,
3. Global telecom business award za implementaciju PSI sustava,
4. Nagrada platinasti ključ,
5. AEOF certifikat,
6. M2M telehealth 2014 award za Ericssonom nadzor pacijenata,
7. Nagrada za najbolje odnose s investitorima,

---

⁴⁴ Kodeks poslovne etike, Ericsson Nikola Tesla Grupa, dostupno na : <https://www.ericsson.com/assets/local/about-ericsson/corporate-governance/documents/code-of-business-ethics/ericsson-cobe-2015-hr.pdf> (Pregled: 17.09.2017)

8. Iceritas customers friend za eRecept,
9. Nagrada zlatna kuna HGK,
10. Nagrada Indeks DOP-a⁴⁵

5.4.2. Društveno odgovorno poslovanje

Ericsson Nikola Tesla posluje na društveno odgovoran način i smatra da društvena odgovornost pomaže kompaniji u izgradnji boljeg ugleda, osigurava veću motiviranost radnika, veću proizvodnost, zadovoljstvo svih sudionika, jača konkurentnost i omogućava poslovni razvoj. Kompanija uz financijsku snagu nastoji imati i visoku osviještenost i odgovornost prema zajednici. Prvenstveno su im zaposlenici bitni u procesu rasta i razvoja, te se jednom godišnje ispituju o zadovoljstvu i uvjetima na radu.

Ericsson Nikola Tesla kontinuirano radi na izgradnji i unaprjeđenju motivirajućeg radnog okruženja kroz: aktivne poslove i davanja jasnih uloga, mogućnost neprestanog učenja i usavršavanja, jednake uvjete rada, poticanje inovativnosti, mogućnost rada u timovima, sustav plaćanja temelji se na postignutim rezultatima, suvremeno opremljeno radno mjesto, motivacijsku kulturu, fleksibilno radno vrijeme, brigu za zdravlje i visok stupanj sigurnosti na poslu. Poduzeće se brine i za sigurnost i zdravlje na poslu. Njihova se obveza iskazuje kroz sustav dokumentiranih upravljačkih kontrola i poduzimanja konkretnih mjera.

Odgovoran odnos prema okolišu vrlo je važan dio poslovanja. Sustav upravljanja okolišem je čvrsto povezan sa cjelokupnim sustavom. Članovi tima redovito provode provjere vezane za sustav upravljanja okolišem. Rješenja i proizvodi unutar grupe nisu štetni za okoliš, štede energiju te unaprjeđuju poslovanje i život ljudi. Članice grupe načinom rada smanjuju emisiju ugljičnog dioksida i pozitivno utječu na okoliš. „ Od sredine 2014. Godine u poslovanju koriste ZelEn energiju koja se dobiva iz

---

⁴⁵ Društveni izvještaj, Ericsson Nikola Tesla Grupa ; dostupno na : <https://www.ericsson.hr/documents/20181/21850/drustveni.pdf/c8c9f6fa-612f-45b7-9be7-9b2807ad6f75> (pregled : 17.09.2017)

obnovljivih izvora. Politika upravljanja okolišem i kodeks poslovne etike ključni su im dokumenti pomoću kojih stvaraju pozitivan utjecaj na okoliš⁴⁶

Ericsson Nikola Tesla ima snažnu osviještenost prema zajednici u kojoj posluje. Projekti usmjereni prema društvenoj zajednici usklađeni su s najvišim standardima u želji da povežu tehnologiju i cijeloživotno učenje s društvenom odgovornošću pojedinca i zajednice. Proizvodnjom tehnologije žele poboljšati život ljudi i očuvati okoliš i to ih čini vodećim u svojoj djelatnosti.

---

⁴⁶ ibidem

ZAKLJUČAK

Današnje čovječanstvo postaje sve svjesnije važnosti prirodnih dobara biosfere za svoje održavanje i razvoj pa na različite načine nastoji zaštititi okoliš od onečišćenja. U antropogene uzročnike onečišćenja okoliša spadaju: stanovništvo, urbanizacija, neracionalno korištenje prirodnih resursa, industrija i promet, otpad iz proizvodnje i potrošnje te ostali uzročnici – nedovoljna ekološka svijest stanovništva i poduzeća, ograničene znanstvene i tehnološke mogućnosti društva, ograničene materijalne mogućnosti društva, ratovi. Prirodni uzročnici su u većini slučajeva nastali evolucijskim putem, ali sve češće se uz njih veže i utjecaj čovjeka.

Spoznaja o očuvanju prirode nagnala je države cijelog Svjeta na stvaranje dokumenata kojima su donošeni zakoni o očuvanju okoliša. Prirodni okoliš i čovjek uvijek su funkcionirali u međuovisnosti. Klimatske su promjene uvijek presudno utjecale na neki povijesni događaj i odredile njegov cjelokupni razvoj. Uglavnom se navode stanovništvo, urbanizacija, industrijalizacija i nedovoljna svijest kao uzročnici promjena u okolišu. Problemi okoliša koji sve više ugrožavaju zemlje u razvoju tumače se kao posljedica agresivnog ponašanja ljudi prema resursima. Glavno načelo politike zaštite okoliša nalaže smanjivanje, prikupljanje, recikliranje i uporabu industrijskog otpada, odgovornost proizvođača te utvrđivanje politike cijena koja obuhvaća sve troškove zaštite okoliša. Politika zaštite okoliša se promatra kao strukturni dio sustava upravljanja okolišem, kao element u interakciji strukturnih dijelova društvenog sustava.

Svake godine raste i broj poduzeća koji se odlučuju na društveno odgovorno poslovanje. Poduzeća su uključena u društveno odgovorno poslovanje koje ima za cilj zaštitu okoliša i održiv razvoj. Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem poslovni subjekt odlučuje na dobrovoljnoj osnovi doprinositi boljem društvu i češćem okolišu, u interakciji s ostalim sudionicima. Poduzeća koji provode društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj svake godine raste. Kao primjere društveno odgovornih poduzeća mogu se spomenuti Coca cola HBC Hrvatska, Maistra d.d u Rovinju, PLIVA d.d. i Ericsson Nikola Tesla d.d. Kod ovih poduzeća izražena je briga za okoliš, zajednicu, potrošače, radnike i proizvode. Koriste društveno odgovorno poslovanje kako bi stvorile što bolji imidž kompanije uz iskrenu brigu za održivi razvoj

i ekološku učinkovitost. Na primjeru Coca cole HBC Hrvatska, Maistra d.d., Plive d.d. i Eeicson Nikola Tesla d.d. vidljivo je kako poduzetnici ostvaruju profit i uspjeh, a time ostvaruju brojne uštede u proizvodnji vodeći se brigom za okoliš i cjelokupnom zajednicom. Jer upravo ključ uspjeha leži u očuvanju prirodnih resursa i okoliša kako bi osigurali budućim generacijama život u čistom i očuvanom okolišu.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Bešker, M., *Politika okoliša*, OSCAR – centar za razvoj i kvalitetu d.o.o., Zagreb, 2005.
2. Črnjar, M., *Ekonomija i zaštita okoliša*, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002.
3. Kotler, P., Lee, N., *Društveno odgovorno poslovanje, Suvremena teorija i najbolja praksa*, M.E.P. d.o.o., Zagreb, 2011.
4. Pozaić, V., *Ekologija; Znanstveno - etičko – tehnološki upiti i obzori*, Centar za bioetiku, Zagreb, 2004.
5. Črnjar, M., *Menagement održiva razvoja*, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 2009.

Članci:

1. Lajović, D., Vulić, V., *Tehnologija i inovacije*, Ekonomski fakultet Podgorica, Podgorica, 2010., dostupno na:
<http://www.preduzetnistvo.ef.ac.me/dokumenta/tehnologijaiinovacije-skripta.pdf> (10.07.2017.)
2. Pavić Rogošić, L. (2005): *Društveno odgovorno poslovanje*, dostupno na:
<http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (16.09.2017.)
3. Pliva Hrvatska, *Pliva najbolji poslodavac partner*, Info kutak, dostupno na:
<http://www.pliva.hr/press-kutak/novosti/clanak/1173/PLIVA-najbolji-Poslodavac-Partner.html> (16.09.2017.)
4. Pavić Rogošić, L., *Društveno odgovorno poslovanje*, Odras, 2005., dostupno na: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (17.09.2017.)

Internetski izvori:

1. Coca Cola HBC Croatia, *O nama*; dostupno na:
<http://www.coca-colahellenic.hr/Aboutus/Whatwedo/> (16.09.2017.)
2. *Coca Cola HBC Croatia*; Nagrade; dostupno na:
<http://www.cocacolahellenic.hr/Aboutus/Awards/> (17.09.2017.)
3. Coca Cola HBC Croatia, News 2015., dostupno na:
<http://www.cocacolahellenic.hr/NewsandMedia/2015-11-04/> (16.09.2017.)
4. Ericsson Nikola Tesla Group, Portfelj, dostupno na:
<https://www.ericsson.hr/portfelj> (17.09.2017.)
5. *Hotel Lone*, Maistra, dostupno na:
<https://www.maistra.com/hr/hotel-lone-rovini/awards> (16.09.2017.)
6. *Indeks DOP-a*, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, dostupno na:
<http://hrpsor.hr/indeks-dop-a-2-452.html> (16.09.2017)
7. Izvješće održivosti Coca-Cola HBC Hrvatska, Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., 2011., dostupno na:
www.coca-colahellenic.hr/Download.aspx?ResourceId=124854 (11.07.2017.)
8. Maistra, *O nama*, dostupno na:
<https://www.maistra.com/hr/o-nama/profil-tvrtke> (17.09.2016.)
9. Maistra; Zaštita okoliša, dostupno na:
<https://www.maistra.com/hr/o-nama/zastita-okolisa> (17.09.2017.)
10. *Nagrade Indeks DOP-a za 2016. godinu*, dostupno na:
<http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-2016-2-651.html> (16.09.2017)
11. Pliva, *O kompaniji*, dostupno na: <http://www.pliva.hr/pliva/podaci-o-kompaniji>
(16.09.2017.)
12. Posljedice klimatskih promjena, klimatska politika, europa.eu, 2017., dostupno na: https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr (16.09.2017.)
13. Razvoj projekta Indeks DOP-a, HGK, 2010., dostupno na :
<https://dop.hgk.hr/povijest-projekta/> (16.09.2017.)
14. Odraz, Promicanje društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj, dostupno na:
<http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/skupovi/promicanje-drustveno-odgovornog-poslovanja-u-hrvatskoj> (16.09.2017)

POPIS SLIKA

Slika 1: Ekološko – gospodarski sustav.....

12

SAŽETAK

U ovome radu će biti riječi o upravljanju antropogenim utjecajima na okoliš. Svijet se danas suočava s ozbiljnim problemima koji su vezani uz onečišćenje, a za koje su svi zaslužni. Nesavjesno i neodgovorno ponašanje svakog pojedinca te velikih kompanija doveli su do globalnog zatopljenja i ostalih problema s kojima će se morati suočavati i generacije nakon. Gospodarstvo i okoliš su oduvijek bili u vezi jedan s drugim i tijekom stoljeća pokušavao se uskladiti taj odnos. Država putem politike zaštite okoliša znatno utječe na očuvanje okoliša na način da nameće instrumente koji će izravno utjecati na prirodne resurse i okoliš. Poduzeća su također sve više uključena u projekte za zaštitu okoliša, a na taj način njihovo poslovanje prikazuju kao društveno odgovornim. Biti društveno odgovoran ne znači samo ispunjavanje zakonskih obveza već na dobrovoljnoj bazi prihvatiti načela održivosti te investirati u ljudski kapital, zajednicu, a prvenstveno u okoliš i njegovu zaštitu. Na primjeru Coca cole HBC Hrvatska, Maistra d.d., Plive d.d. i Ericsson Nikola Tesla d.d. vidljivo je kako poduzetnici ostvaruju profit i uspjeh, a usporedno s time ostvaruju brojne uštede u proizvodnji vodeći se brigom za okoliš. Jer upravo ključ uspjeha leži u očuvanju prirodnih resursa i okoliša kako bi osigurali budućim generacijama život u čistom i očuvanom okolišu.

Ključne riječi: okoliš, onečišćenje okoliša, ekološka politika, ekološka osviještenost, društveno odgovorno poslovanje

ABSTRACT

This paper will discuss management of anthropogenic environmental impacts. Today, the world is facing serious pollution-related problems, all of which are deserving. The inadequate and irresponsible behavior of each individual of these big companies has led to global warming and other problems that will have to face the generations afterwards. Economy and the environment have always been in touch with one another and over the centuries they have been trying to align this relationship. The state through environmental protection policy has a significant impact on environmental conservation by imposing instruments that will directly affect natural resources and the environment. Enterprises are also increasingly involved in environmental projects, and thus show their business as socially responsible. Being socially responsible does not only mean fulfilling legal obligations, but on a voluntary basis it accepts the principles of sustainability and invests in human capital, the community, and primarily in the environment and its protection. In the example of Coca Cola HBC Croatia, Maistra d.d. , Plive d.d. and Ericsson Nikola Tesla d.d. It is understandable that entrepreneurs are profitable and successful, and with this they realize a lot of production savings by taking care of ecology. Because the key to success lies in the preservation of natural resources and the environment to ensure future generations life in a clean and preserved environment.

Key words: pollution, environmental pollution, ecological policy, ecological awareness, socially responsible business

